

Sjelling 2003 van 't Vieleter, Völser en Lemieësjer in 't kót

durch d'r Will Kohnen

1. Klinkers

De klinkers weëde gesjreëve wie in 't Hollensj. E paar aparte tekens zunt:

- * de è: dizze klinker kunt vur in wöäd wie: *bèlk, lètste, lètter, rèts, sjwèster, wèrke, kèske*;
- * de ö: dizze klinker kunt vur in wöäd wie: *bölke, hödje, höfke, hön, pöt, töp, Völser*;
- * de ó: dizze klinker kunt vur in wöäd wie: *blód, gód, hónnd, mónnd, mótte*;
- * de ae: dizze klinker kunt vur in wöäd wie: *aend, laege, taege, waeg, waegel*;
- * de äö: dizze klinker kunt vur in wöäd wie: *väöl, täöt*.

Sjrief noeëts *aa, ee, oo, uu*, wen dat vanoet 't Hollensj verkieëd is, dus: *ape, kure, same, sjtevig, ule*, ('apen, kuren, samen, stevig, uilen').

2. Tweiklanke

Vurbeelde va Vieleter (en Völser) wöäd mit tweiklanke:

- * *ieë* *kastieël, kieës, mieë, nieëne, zieë* 'kasteel, kaas, meer (aantal), naaien, zien';
- * *oa* *doa, koad, moag, poal, sjtroat, woad* 'daar, touw, mag, paal, straat, woord';
- * *öä* *höäksjke, pöäl, pöätske, vlöägel, wöäd* 'haakje, palen, poortje, vleugel, woorden';
- * *oeë* *broeëd, doeës, groeët, loeët, noeëts, sjoeël* 'brood, doos, groot, lucht, nooit, school';
- * *uuë* *bruuëdje, duuëske, muuëte, nuuëdig* 'broodje, doosje, moesten, nodig';
- * *eë* (*ich*) *beën, eët, leës, sjeël* '(*ik*) bid, eet, lees, speel';
- * *eej* *beej, beejgenee, heej, vreej, zeej* 'bij, bij elkaar, hier, vrij, zij';
- * *euë* *beuësj, sjleuëtel* 'beurs, sleutel';
- * *uu* *huuj, luuj* 'vandaag, mensen';
- * *ow* (*ich*) *blow, how, zow, ow, gow, kow* '(*ik*) bloed, sla, zou, oog, goed, koe';
- * *ui* *grui, hui, mui, nui* 'groeï, hooï, moe, nieuw';
- * *ou* *bouwe, houwe, trouwe* 'bouwen, hadden/houden, trouwen';
- * *aw* *awdste, awwerwèts, awwer, vraw* 'oudste, ouderwets, ouder, vrouw'.

Dök kunt 't vur dat e woad wie beveurbeeld *zieë* ('zien') óch get gans angesj i-hilt: *dat ken nit woar zieë* ('dat kan niet waar zijn') of *de zieë* ('de zee').

- * *ei* *boerderei, sjilderei, twei, wei* 'boerderij, schilderij, twee, weide'.

* *oa* I Viele weëde de *oa*, wie in d'r plaatsnaam *Kirkroa*, lang nit zoe sjwoar oetgesjproake wie i Vols of verneumde plaatsj. D'r klank *oa* liekt op ing tusjevorm va *oa* en *ao*.

Versjeel is óch te vinge in de sjriefwies en oetsjproak tusje Viele en Vols. I Viele zeët me: *gidderinge, groeët, gevve en sjtroat*.

I Vols en Lemieësj sjriefte en sjpricht me dat ieëder oet wie: *jidderinge, jroeës, jevve en sjtroas*. ('iedereen, groot, geven en straat') *Sjun sjungsjere*. Woordspeling: 'mooie schoentjes'.

3. Mitklinkers

- * *gk*: weëde alling gebroekt beej *mugke, liegke* 'muggen, liggen';
- * *nk*: *gank, lank* 'gang, lang';
- * *sj*: *sjpeule, sjong, sjtóng, sjtool, sjpiggel* 'afwassen, schoen(en), stond, stoel, spiegel';
- * *zj*: *zjwaje, zjwaailit* 'zwaaien, zwaailicht'.

Zègke weëde in ós sjtreek ganit gebroekt. Veer *zage*: *ich zaag, doe zeës, heë zeët, deer zaat, zeej zage*. ('Wij zeggen: ik zeg, jij zegt, hij zegt, u zei, zij zeggen').

Beej v.v.t.: *Ich zaat*: "Hat deer geer e sjtuk zelfgebakke krumelevlaam?"

('Bij v.v.t.: *Ik zei*: "Hebt u graag een stuk zelfgebakken kruimelvlaai?").

4. *t* of *d* henge an e woad

Ópvallend is 't dat beej ós in de sjtreek de 't' of de 'd' henge an e woad, erg dudelik te hure is: *bedankt Jo, ós dialekt, gans a-gepaast, doe has 't mich beloafd.*

Umdat me die létste létter zoe gód ken hure, weéd ze óch mitgesjreëve!

5. 't Wöädje *te*

Kens te kómme? Has te huuj vreej? Kuns te eëte? Woars te vamörge winkele?

(‘Kun je komen? Heb je vandaag vrij? Kom je eten? Was je vanmorgen winkelen?’).

Óch huurt me vööl: *Wils doe? Has doe? Hat dee? Wilt dee? Hant veer?*

(‘Wil je? Heb je? Hebt u? Wilt u / willen jullie? Hebben wij?’).

6. Bezittelike en persuuënlike veurnaamwöäd

mie hoes – *mijn* huis

zie bóch – *zijn* boek

heure hónd – *haar* hond

ós kink – *ons* kind

ós kinger – *onze* kinderen

ózze gaad – *onze* tuin

7. Linwöäd

Linwöäd zoevööl wie meugelik ónverenderd lotte: *cd-rom, computer, diskette, DVD-drive, joggingpak, magnetron, monitor, notebook, parfum, printer, sorry, teddybeer, vulpen, yoghurt, handy, bureau, niveau.*

Dat verhuuëgt de herkenbaarheid en zurgt d'rvur dat me beej e bóch, de verhaallijn beëter ken blieve volge. Waal sjrief me: *hel sjief, moesmat, potloeëd.*